ادامه از صفحه اول

درس‌های حرکت منسجم

به نظر می‌رسد رهبران و فعالان سیاسی این جریان به شکل خودخواسته، نقشی را برای خود تعریف کرده‌اند که بدون «طلب سیاسی» از مردم، در دانشگاه، جامعه مدنی، بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال بمانند و بدنه حامیان منافع ملی و مقابله با افراطگری را گسترده‌تر کنند. پختگی ناشی از این دو ده فعالیت سیاسی مداوم، فقط مختص سران اصلاحات نیست. این را می‌توان در بدنه اصلاح‌طلبی نیز مشاهده کرد. از همین‌رو آنان به درستی به حوزه‌ای قدم گذاشته‌اند که در دوران اصلاحات، تا حدی از آن غفلت شد یعنی تداوم ارتباط با بدنه جامعه که عمدتا هوادار اصلاحات هستند. تعریف اصلاح‌طلبی روشن است. حرکت تدریجی برای تصحیح روندها با تکیه بر آگاهی‌بخشی و واقع‌گرایی.

این روزها به نظر می‌آید چهره‌های اصلی اصلاح‌طلب، واقع‌گراتر شده‌اند. تجربیات دوران اصلاحات و آنچه در دوران هشت‌سال احمدی‌نژاد بر آنها و کشور گذشت، سبب شده امروز همان‌ها نیز بیش از گذشته، کنترل مطالبات و رفتار خود را بر هجمه‌ها برای بهانه‌ندادن به دست مخالفان را مدنظر قرار دهند. از دوران اصلاحات تا امروز، نیرو و جریانی در درون کشور وجود دارد که علاقه‌مند است چهره‌هایی را که کنشگر اصلاحات نبودند، به‌عنوان نماینده اصلاح‌طلبان معرفی و تبلیغ کند تا به‌واسطه آنها، کل جریان را منکوب کنند.

مثلا فردی که جزء شورای راهبردی اصلاحات نبود و عضو شورای مرکزی هیچ‌یک از احزاب محوری نبود به شکلی بزرگنمایی می‌شد و می‌شود که سخنان او به‌عنوان راهبرد جامعه ایرانی را تلاش برای حفظ و تحکیم جریان در حرکت رقابت‌های برابر سیاسی خواهد بود. حالا در آستانه انتخابات مرحله دوم مجلس دهم، بار هم می‌توان رگه‌های واقع‌گرایی را در میان هواداران اصلاح‌طلب در جامعه مشاهده کرد. احتمالا نرم شرکت در انتخابات مرحله دوم هم در ایمن نبودن جریان خواهد کرد؛ چه اینکه کمی‌های بالقوه‌اند برای تکمیل حرکت هدف اسفند، دارای اهمیت محوری است. می‌دانیم انسان‌ها در حصار زمان و مکان قرار دارند و براساس سلیقه و توانایی‌های فکری از تاریخ درس می‌گیرند. کلام امام عدل و مدارا بیش‌روی همگان قرار دارد که «مدا اکثر امور و اقل الاعتبار» اینکه عبرت‌ها بسیار اما عبرت‌پذیران اندک باشند، ما را به سر منزل مقصود راهنمود رساند.

تجربه دوم و تدریج و عملگرایی در بدنه اصلاح‌طلبان، با منطق امروز ما قابل فهم و تحلیل نیست و وقتی ما نیز از تکرارنکردن آن قرار می‌گیریم و پذیرفته می‌شود، به یکی از مولفه‌های توسعه سیاسی جامعه عمل پوشانده شده است. یکی از این درس‌ها این بوده که فضای رعب‌آور جامعه ایران در مقاطعی مانند مشروطه، مانع شده فضای بعد از انقلاب و دوره خرداد، تبلیغ یا حرکت‌های سریع و کمقاطعی، «نیمه عمر» کوتاهی داشته باشد. اگر روزی همه گروه‌های سیاسی و نهادهای صاحب قدرت به اجماع برسند که از بزرگ‌مسائل کوچک، مچ‌گیری بی‌مورد، گرد درست‌نداشتن از مقتضیات زمان و مقابله به اسم توسعه دست بردارند، حتما امر سیاست در ایران با امروز بسیار متفاوت خواهد شد. تا زور حتما باید بیش آرمان‌ها و واقعیت‌های جامعه و توده‌ها تکان نخورد و حوزه سیاست با کمترین هزینه سیاسی به بیش رود، مسیر طی‌شده در انتخابات مجلس دهم در اردوگاه اصلاح‌طلبان، درس بسیاری داشت. چهره‌های شاخص و اولی‌آور که احتمال ایجاد حساسیت بود اما نرم شده داشتند از حق خود مبنی بر در معرض انتخاب مردم قرارگرفتن گذشتند و از همه داشته‌ها و بالقوه‌ها نیروها به بهترین نحو استفاده شد و مردم هم با آگاهی و موقعیت‌شناسی، اصالت «صندوق رای» را حفظ و گسترش دادند. به جز چند حرکت صورت‌خواه و از روی تجارب توسط چند چهره مشهور به اصلاح‌طلبان در برخی حوزه‌های انتخابیه، همه پذیرفتند یک لیست استراتژی واحد عمل کنند و نتیجه آن را هم دیدند. این مدل هر روز قابل تکمیل، تعمیم و تعقیب است.

وحدت و منافع ملی را برخواسته‌های حزبی و جبهه‌ای ترجیح دادیم

داوود سلیمانی در گفت‌وگو با «شرق»:

مریم کاویانی

انتخابات مرحله دوم مجلس، در پیش است. اهمیت انتخابات دهم اردیبهشت در آن است که وزن نهایی جریان‌های سیاسی در مجلس آینده را مشخص می‌کند و در معادلات، تاثیر زیادی دارد. اینکه اصلاح‌طلبان در سه‌سال گذشته به بسا درپیش‌گرفتن راهبرد آرامش فعال، تلاش کرده‌اند بهانه را برای تندروی فضای سیاسی بگیرند، موضوعی است که بخشی از نتایج آن در سه انتخابات ریاست‌جمهوری، مجلس و خبرگان رهبری مشخص شد. در این‌باره یک نماینده اصلاح‌طلب مجلس ششم در گفت‌وگو با «شرق»، به بیان دیدگاه‌های خود پرداخت. داوود سلیمانی، عضو شورای مرکزی حزب مشارکت. عضو انجمن اسلامی مدرسین دانشگاه‌ها و استاد دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران، در این گفت‌وگو، به مزیت‌های گفتمان اصلاحات و دلایل اقبال جامعه به آن با وجود محدودیت‌های پیش‌رو اشاره کرد و گفت: «آگاهی عامل اصلی است. بیروزی در سال ۹۲ ریشه در آگاهی ملت نسبت به خطرات ادامه وضع موجود داشت و بنابراین توانست آنان را برانگیزد تا اجازه ندهند برنامه‌ها و شیوه‌های اجرائی آن تفکر ادامه پیدا کند. مردم در ادامه دریافتند که باید در تکمیل گام اول به اصلاح مجلس بپردازند و گام دوم را بردارند. قاعدتا باید آنها برای برداشتن گام‌های بعدی نظیر شوراها نیز از این تجربه بهره ببرند. این امر قاعدتا تندروها را منزوی‌تر خواهد کرد».

آیا استراتژی «اصلاحات آرام و تدریجی» اصلاح‌طلبان به‌عنوان جریان سیاسی از تولد تاکنون در بستر تحولات سیاسی، چه تغییراتی داشته است؟

اصلاحات دارای گفتمان خاصی است که با سایر گفتمان‌ها دارای اشتراک و البته افتراق‌هایی است. وجه امتیاز این گفتمان، مردم‌سالاری دینی مبتنی بر نگاه و قرائت رحمانی و تکیه به مردم است که آن را از سایر گفتمان‌ها به‌ویژه گفتمان اصولگرایی ممتاز می‌کند. قرائت رحمانی از اسلام، قانون‌گرایی، روش‌های مسالمت‌آمیز برای حاکمیت قانون، حقوق شهروندی، اعتقاد به دموکراسی و نهادهای مدنی، آزادی احزاب و رسانه‌ها، آزادی بیان، اقتصاد آزاد با تکیه بر تامین اجتماعی، مفصل‌بندی گفتمان اصلاحات را تشکیل می‌دهد که استراتژی اصلاحات نیز بر آن استوار است و در جریان چالش‌های گذشته همین استراتژی تعقیب می‌شده است.

آیا استراتژی مواجهه با جریان رقیب طی سال‌های اخیر دچار تغییر و تحول شده است؟ آیا تغییر شرایط سیاسی در ۱۰ سال گذشته منجر به تغییر شیوه شده است؟

استراتژی اصلاحات البته در جریان این سال‌ها فربه‌تر و عقلانی‌تر و واقع‌بینانه‌تر شده است ولی این به معنای تحول استراتژی نیست اما تاکتیک‌ها و روش‌ها قاعدتا بیشتر دستخوش تغییر شده‌اند. این تغییر نیز در جهت توانمندسازی ملت برای کسب حقوق طبیعی و شهروندی آنان است. تکیه به روش‌های مسالمت‌آمیز و عقلانی و استفاده از خرد جمعی و توجه به نیازهای مردم و اتکا به صندوق‌های رای توانسته به انسجام و موفقیت اصلاح‌طلبان و هواداران این گرایش مدد رساند. امروز مردم بیشتر این شیوه‌ها و برنامه‌ها را می‌پسندند. بنابراین در رقابت با رقیبان اصلاحات سعی در بازیافتن اندیشه و قدرت تعقل و خرد دارد و نه صرف احساسات و از روش‌های زیبا و اتهام‌زنی و آمریکایی یا انگلیسی‌خواندن و تهمت‌های ناروا علیه رقیب استفاده نمی‌کند.

شیوه رویارویی با محدودیت‌های موجود از سوی اصلاح‌طلبان، کششی است یا واکنشی؟

نمی‌توان کنش داشت ولی واکنش نداشت. اینها باید با هم دیده شوند. عمده این است که چه در کنش و چه در واکنش نباید از حدود اخلاق و قانون خارج شد. باید رفتار و گفتار اخلاقی سرچشمه هر رقابت سیاسی باشد. باید بدانیم که جامعه از گذر اندیشه‌ها و رفتارهای مختلف و متفاوت و حتی گاه مختلف و مخالف با هم رشد می‌کند. رقیب نیز باید توانمند باشد. این می‌تواند ما را نیز توانمند کند. اگر حاکمیت یک تفکر و سلیقه خوب بود کشورهایی که نک‌حزبی بودند به سمت فروپاشی نمی‌رفتند. ما به نوعی پلورالیسم در صحنه‌های سیاسی و فرهنگی معتقد هستیم. البته می‌دانیم که اصلاح‌طلبان از فقر رسانه رنج می‌برند هرچند به طور نسبی برخی رسانه‌های اصلاح‌طلب در شرایط سخت کمکمان کردند. اصلاح‌طلبان علاقه‌مند هستند فضاهای مجازی به‌وجودآمده و فراگیرشدن برخی از آنها نظیر تلگرام تا حدودی در انتخابات گذشته توانست این خلا را جبران کند. روی‌آوردن مردم به این رسانه جهت نشر اندیشه و دیدگاه‌ها و تبلیغات و اطلاع‌رسانی می‌تواند تا حدودی واکنش به برخی محدودیت‌ها در فضای رسانه‌های مکتوب باشد. هرچند عوامل مهم دیگری نیز در این کنش و واکنش‌ها دخیل‌اند.

با این حساب باید به این تحلیل رسید که این شیوه بعد از انتخابات ۹۲ و پیروزی کزینه مورد حمایت اصلاح‌طلبان با نوآوری به مدلی تازه تغییر شکل داده است؟

ببینید. اصلاح‌طلبان از تجارب گذشته در دو انتخابات ریاست‌جمهوری و مجلس شورای اسلامی به‌خوبی استفاده کردند. آنها عمدتا نقاط ضعف خود را در جریان این دو انتخاب جبران کردند و با یک مشارکت فعالانه، خردمحور، مسالمت‌آمیز و قانونی توانستند به یک پیروزی نسبی دست پیدا کنند. بنابراین انتخابات مجلس دهم و خبرگان پنجم، ادامه مدل انتخابات ۹۲ بود و ضعف‌های آنان را تا حدود زیادی به قوت تبدیل کرد. آنها وحدت ملی و مشارکت با جریان‌های سیاسی را حول منافع ملی بر منافع حزبی و بلکه جبهه‌ای ترجیح دادند. آنها اعتلای ملی و وحدت و انسجام بین نیروهای درون نظام را رمز پیشرفت کشور و ملت می‌دانند و بر همین اساس اصولگرایان معتدل نیز در این نگاه توانستند با استراتژی اصلاح و اعتدال همراه شوند. این مدل، برآمده از گفتمان اصلاحات در تراز ملی است که گفتمانی ملی را حول محور منافع ملی رقم می‌زند. گفتمان پیش‌رو ادامه این گفتمان ملی و آشتی ملی است که تمامی دلسوزان اسلام و انقلاب را به هم پیوند می‌زند. گفتمانی که اولا منافع ملت و اعتلای کشور را بر صدر می‌نشاند و ثانیا با توجه به شرایط منطقه امنیت کشور را تضمین می‌کند.

با برآمدن و حرکت در چارچوب قوانین موجود، در سال‌های اخیر تاکید شده است. مفهوم‌سازی با محوریت مشارکت سیاسی از طریق صندوق رای و نه برخورد قهری با هجمه‌های رقیب، بخشی از استراتژی نوین اصلاحات در مواجهه با تندروهاست؟

تندروی یکی از آسیب‌های جدی امروز جوامع است که ریشه در نوعی نوعی جزم‌گرایی دارد و نماد آن طالبانیسم و القاعده و افراطی‌تر آن داعشیسم در منطقه ماست. اصلاحات اساسا با خشونت و تندروی مبانه‌ای ندارد؛ تکیه بر عقلانیت و برداشت و قرائت رحمانی از اسلام و تکیه بر تکثر و رواداری در جامعه و تحمل عقاید و اندیشه‌های گوناگون از جمله شاخصه‌های آن است

> **تندروی یکی از آسیب‌های جدی امروز جوامع است که ریشه در نوعی جزم‌گرایی دارد و نماد آن طالبانیسم و القاعده و افراطی‌تر آن داعشیسم در منطقه ماست. اصلاحات اساسا با خشونت و تندروی مبانه‌ای ندارد؛ تکیه بر عقلانیت و برداشت و قرائت رحمانی از اسلام و تکیه بر تکثر و رواداری در جامعه و تحمل عقاید و اندیشه‌های گوناگون از جمله شاخصه‌های آن است**

اصلاحات در تراز ملی است که گفتمانی ملی را حول محور منافع ملی رقم می‌زند. گفتمان پیش‌رو ادامه این گفتمان ملی و آشتی ملی است که تمامی دلسوزان اسلام و انقلاب را به هم پیوند می‌زند. گفتمانی که اولا منافع ملت و اعتلای کشور را بر صدر می‌نشاند و ثانیا با توجه به شرایط منطقه امنیت کشور را تضمین می‌کند.

با برآمدن و حرکت در چارچوب قوانین موجود، در سال‌های اخیر تاکید شده است. مفهوم‌سازی با محوریت مشارکت سیاسی از طریق صندوق رای و نه برخورد قهری با هجمه‌های رقیب، بخشی از استراتژی نوین اصلاحات در مواجهه با تندروهاست؟

تندروی یکی از آسیب‌های جدی امروز جوامع است که ریشه در نوعی جزم‌گرایی دارد و نماد آن طالبانیسم و القاعده و افراطی‌تر آن داعشیسم در منطقه ماست. اصلاحات اساسا با خشونت و تندروی مبانه‌ای ندارد؛ تکیه بر عقلانیت و برداشت و قرائت رحمانی از اسلام و تکیه بر تکثر و رواداری در جامعه و تحمل عقاید و اندیشه‌های گوناگون از جمله شاخصه‌های آن است.

اصلاحات بر اساس شرایط پیش‌نشده، مورد بحث و بررسی قرار گرفته بود. با توجه به اینکه رویکرد مشارکت حداکثری و قهرمیکردن با صندوق‌های رای از همان ابتدا به‌عنوان اولویت و مهم و تردیدناپذیر اصلاح‌طلبان مورد توجه قرار گرفته بود، پس لازم بود تا تدابیر لازم اندیشیده شود. به مظرنر تحقق این مهم، مقرر شد تمام کاندیداهای ناشناخته با رویکرد اصلاح‌طلبانه مورد بررسی قرار گیرند. از این رهگذر بود که فهرست‌های اصلاح‌طلبان در سراسر کشور به‌ویژه کلان‌شهرهایی چون تهران، اصفهان، شیراز و تبریز آماده شد. رئیس شورای‌عالی سیاست‌گذاری اصلاح‌طلبان، در مقطع تبلیغات انتخابات با تاکید بر ضرورت مشارکت مردم در انتخابات پیش‌روی مجلس و خبرگان رهبری، به تلاش رقبای برای ایجاد بحث‌های حاشیه‌ای، خود و سوءاستفاده از فضای موجود اشاره کرد و گفت: «الان زمان وحدت است و به دنبال یاس‌دادن به توهین‌های جریان رقیب نیستیم و معتقدم حضور و مشارکت حداکثری مردم پای صندوق‌های رای، می‌تواند بهترین جواب به تخریب‌ها باشد. عارف که سرلیست اصلاح‌طلبان در تهران بود، در واکنش به صحبت‌های اخیر یکی از چهره‌های اصلی اصولگرایان در مجلس و سرلیست این جریان در تهران که گفته بود: «تاکنون دشمن تائید به تحریم انتخابات داشت و حالا لیست انتخاباتی می‌دهد»، باز هم بر راهبرد «آرامش» مهر تایید زد: «ما به دنبال تکذیب و تخریب نیستیم. الان زمان وحدت است و نگاه ما اتحاد‌مداری است، بنابراین در این اتفاق که از گردونه رقابت حذف شده است، نیاز دارد که انتخابات را تحریم کند. اصولگرایان پیش‌بینی نمی‌کردند که اصلاح‌طلبان و شورای‌عالی سیاست‌گذاری خود را از چنین شرایطی آماده کرده باشند.

چرا مانور در صحنه انتخابات؟

از مدت‌ها قبل جلسات متعددی برگزار شد و رویکرد دولت در حوزه‌های مختلف در سطح ملی، استان‌ها و شهرستان‌ها تبیین شد. اصلاح‌طلبان هوادار اتفاق از عملکرد ضعیف دولتیان یا مجلسیان در حوزه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و عملکرد مدیران محلی را برای خود محفوظ می‌دانند. در واقع این حمایت را می‌توان برایند رویکرد خاکستری در سطوح سیاسی سفیدوسیاه‌دانستن فعالیت‌های سیاسی دانست.

۶. فرایند دموکراتیک و هزینه کمتر برای مردم حیات: در شرایطی که نامزدهای حزبی وابسته به احزاب اصلاح‌طلب وجود نداشته باشند و با برگزینش افرادی با شاخص‌های عدم ضدیت با جریان اصلاح‌طلبی و سیاست‌های دولت و مقید به منافع و مصالح ملی باشد، با وجود تعدد نامزدهای کمنام یا کمشناخته‌شده، انتخاب افراد مناسب برای حمایت را به شدت پیچیده، سخت و گاه ناممکن می‌کند. برای همین با این گونه سخت، شورای سیاست‌گذاری اصلاح‌طلبان کشور با درایت خاص، مکانیسم معرفی از پایین و تأیید از بالا را طراحی کرد به‌طوری‌که برای درج نام نامزدهای هر حوزه در لیست سراسری امید ابتدا باید شورای هماهنگی اصلاح‌طلبان هر شهرستان، متشکل از نمایندگان احزاب اصلاح‌طلب قانونی و شخصیت‌های شاخته‌شده اصلاح‌طلب از اقشار مختلف که تمایل به فعالیت در این دوره را داشتند، با رای اکثریت و البته الزاما آنان را - که گاه ممکن نیست - فرد یا افرادی را معرفی کرده، سپس این افراد در شورای هماهنگی اصلاح‌طلبان استان، متشکل از نمایندگان شوراهای اصلاح‌طلب شهرستان‌ها، تایید و در نهایت در مبز در استان در شورای هماهنگی اصلاح‌طلبان کشور مستقر در تهران، متشکل از فعالان سیاسی اصلاح‌طلب شاخته‌شده آن استان در تهران مورد تأیید نهایی قرار گرفته و برای فرارگرفتن در لیست سراسری اصلاح‌طلبان معروف به لیست امید معرفی شود. در مرحله اول انتخابات در استان‌هایی که بین شوراهای هماهنگی اصلاح‌طلبان شهرستان‌ها و استان با میز تهران توافق حاصل نشد، نامزدهای مورد اختلاف در لیست سراسری قرار نگرفتند و استان‌ها و حتی شهرستان‌ها اجازه دارند با در نظر گرفتن این مهم که با عدم معرفی نامزد تصمیم‌گیری کنند اما برای مرحله دوم تقریبا یک اجماع کامل برای حمایت، بین سطوح به‌گانه تصمیم‌گیری در شهرستان، استان و تهران به وجود آمد. این انتخاب‌ها نتیجه یک تصمیم جمعی و فرایند دموکراتیک است. حتی اگر اشتهای هر رخ دهد نفس روش تصمیم گروهی و دموکراتیک و بهره‌گیری از دولت، در حوزه‌های مختلف در سطح ملی، استان‌ها و شهرستان‌ها نیست. اصلاح‌طلبان هوادار اتفاق از عملکرد ضعیف دولتیان یا مجلسیان در حوزه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و عملکرد مدیران محلی را برای خود محفوظ می‌دانند. در واقع این حمایت را می‌توان برایند رویکرد خاکستری در سطوح سیاسی سفیدوسیاه‌دانستن فعالیت‌های سیاسی دانست.

۶. فرایند دموکراتیک و هزینه کمتر برای مردم حیات: در شرایطی که نامزدهای حزبی وابسته به احزاب اصلاح‌طلب وجود نداشته باشند و با برگزینش افرادی با شاخص‌های عدم ضدیت با جریان اصلاح‌طلبی و سیاست‌های دولت و مقید به منافع و مصالح ملی باشد، با وجود تعدد نامزدهای کمنام یا کمشناخته‌شده، انتخاب افراد مناسب برای حمایت را به شدت پیچیده، سخت و گاه ناممکن می‌کند. برای همین با این گونه سخت، شورای سیاست‌گذاری اصلاح‌طلبان کشور با درایت

> **با توجه به اینکه رویکرد مشارکت حداکثری و قهرمیکردن با صندوق‌های رای از همان ابتدا به‌عنوان اولویت مهم و تردیدناپذیر اصلاح‌طلبان مورد توجه قرار گرفته بود، پس لازم بود تا تدابیر لازم اندیشیده شود. به منظور تحقق این مهم، مقرر شد تمام کاندیداهای ناشناخته با رویکرد اصلاح‌طلبانه مورد بررسی قرار گیرند**

معاون‌اول رئیس‌جمهور دوران اصلاحات همان زمان به انتخابات مجلس دهم اشاره کرد: «باید تلاش کنیم تا انتخابات مجلس را به بهترین نحو برگزار کنیم و مشارکت مردم به ۸۰ درصد برسد. پیروزی جریان اصلاح‌طلب در انتخابات مجلس قطعی است اما به شرطی که جریان اصلاح‌طلبی و اعتدال با یکدیگر به تفاهم برسند و با یک لیست در انتخابات مجلس شرکت کنند.» او پس از شکل‌گیری شورای‌عالی سیاست‌گذاری اصلاح‌طلبان، تلاش کرد این راهبرد را عملیاتی کند. «ما دوم، اتفاق اصلاح‌طلبان و معتدلین برای تغییر ترکیب مجلس نهم بود و برهمین‌اساس با حفظ اتحاد دامنه‌مان حضور در مقابل مست. اصلاحات اساسا با خشونت و تندروی مبانه‌ای ندارد؛ تکیه بر عقلانیت و برداشت و قرائت رحمانی از اسلام و تکیه بر تکثر و رواداری در جامعه و تحمل عقاید و اندیشه‌های گوناگون از جمله شاخصه‌های آن است.

اصلاحات اساسا با خشونت و تندروی مبانه‌ای ندارد؛ تکیه بر عقلانیت و برداشت و قرائت رحمانی از اسلام و تکیه بر تکثر و رواداری در جامعه و تحمل عقاید و اندیشه‌های گوناگون از جمله شاخصه‌های آن است. اصلاحات اساسا با خشونت و تندروی مبانه‌ای ندارد؛ تکیه بر عقلانیت و برداشت و قرائت رحمانی از اسلام و تکیه بر تکثر و رواداری در جامعه و تحمل عقاید و اندیشه‌های گوناگون از جمله شاخصه‌های آن است.

اصلاح‌طلبی برای همیشه

اصلاح‌طلبان پایگاه گسترده‌ای در بین افکار عمومی جامعه دارند و از وزن بالایی در افکار عمومی برخوردارند. آنان از نظر تبار سیاسی ریشه در مرام انقلاب دارد و در همه این سال‌ها نشان داده‌اند دلسوز نظام و کشور هستند. به باور اکثر فعالان این جناح، تنها راه‌حل بروزرفت از مشکلات پیش‌روی کشور، اصلاحات است. اینها به‌خوبی می‌دانند مردم از حاشیه‌سازی و تندروی خسته شده‌اند و می‌خواهند امور کشور در آرامش و به دور از نزاع‌های سیاسی غیرخردمای پیش رود. آنان فکر به قدرتررسیدن به هر قیمتی را در سر نداشتند و فقط به این می‌اندیشیدند که خزانه‌شیبی کنند. تاریخ، اصلاح‌طلبان را محکوم نخواهد کرد؟ آیا فزیدان همین مردم، ما را محکوم خواهند کرد؟ آیا فزیدان مردم